

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 22 mars 1944 kl. 10 fm.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
angående utökning av den i vissa kommunallagar före-
skrivna tid, inom vilken revision skall vara verkställd.*

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 112 i första kammaren av herrar *Bondeson* och *Dahlström* och nr 246 i andra kammaren av herr *Andersson* i Igelboda m. fl. hemställes, att riksdagen för sin del måtte besluta antaga följande

1) F ö r s l a g

till

Lag angående ändrad lydelse av 17 § 1 mom. och 65 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att 17 § 1 mom. och 65 § lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

17 §.

1 mom. I kommun, där kommunalfullmäktige icke finnas, skola årligen tre ordinarie kommunalstämmor hållas:

en under tiden från och med den 16 mars till och med den 30 juni för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning samt för val av ledamöter och suppleanter i valnämnd;

en under tiden från och med den 1 oktober — — — kommunens utgifts- och inkomststat; samt

en i december månad — — — revisorer och revisorssuppleanter.

I kommun inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må den andra ordinarie stämman, därest skäl därtill föreligger, hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter den ovan stadgade tiden.

65 §.

Revisionsberättelsen avlämnas till kommunalstämmans eller, där kommunalfullmäktige finnas, dessas ordförande, som över framställda anmärkningar infortrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning och avgörande å ordinarie kom-

munalstämma eller kommunalfullmäktigsammanträde, som hålles under tiden från och med den 16 mars till och med den 30 juni.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

2) F ö r s l a g

till

Lag angående ändrad lydelse av 14 § 1 mom. samt 63 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

Härigenom förordnas, att 14 § 1 mom. och 63 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

14 §.

1 mom. I församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, skola årligen tre ordinarie kyrkostämmor hållas:

en före utgången av juni månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning;

en under tiden från och med den 1 oktober — — — samt församlingsbibliotek; samt

en före utgången av december månad — — — av revisorer och revisors-suppleanter.

63 §.

Revisionsberättelsen avlämnas till kyrkostämmans eller, där kyrkofullmäktige finnas, dessas ordförande, som över framställda anmärkningar inforrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning och avgörande å ordinarie kyrkostämma eller kommunalfullmäktigsammanträde, som hålles före utgången av juni månad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

Beträffande motiveringen hänvisas till motionerna ävensom till en vid dessa fogad, inom svenska landskommunernas förbunds centralbyrå upprättad promemoria i de delar dennas innehåll icke här nedan återgives.

Enligt 1930 års kommunallagar skola i kommunerna på stämma eller vid fullmäktigsammanträde i december månad för det kommande räkenskapsåret utses minst två revisorer och lika många suppleanter för dem att granska kommunens räkenskaper. Kommunerna äga frihet att till revisorer utse de

personer, de anse bäst skickade för uppdraget. Revisorerna äga att när som helst inventera kommunernas kassor och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen.

Efter budgetårets utgång skall varje kommunalt organ lämna redovisning för de medel det omhänderhaft. På landet skall denna avges till kommunalnämnden före den 15 januari, och kommunalnämnden har därefter att före den 1 februari verkställa bokslut och allmän redovisning för kommunens räkenskaper. I stad lämna specialorganen sina redovisningar till drätselkammaren före den 1 mars, varefter denna avger budgetredovisning före den 1 april. I kyrkokommun sker ingen central redovisning, utan varje organ avslutar sina räkenskaper och skall senast den 1 mars hålla dem tillgängliga för revisorerna. Dessa skola senast den 1 april avlämna revisionsberättelse till kyrkostämmans ordförande. I magistratsstad mottagas kommunräkenskaperna av magistraten och i övriga borgerliga primärkommuner av kommunalrepresentationens resp. stämmans ordförande. Magistraten eller ordföranden har att i sin tur omedelbart tillhandahålla räkenskaperna åt revisorerna med föreläggande att avgiva revisionsberättelse inom viss tid, som skall vara så tillmätt, att å ena sidan förklaringar hinna infordras från organ mot vars förvaltning anmärkningar framställts, å andra sidan dechargebehandlingen kan äga rum å föreskrivet sammanträde.

Dechargebehandlingen skall i landskommun äga rum å ordinarie kommunalstämma resp. fullmäktigsammanträde, som hålles under tiden från och med den 16 mars till och med den 30 april. I kommun inom de fyra nordligaste länen må ifrågavarande stämma resp. sammanträde hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter sagda tid. I kyrkokommun äger motsvarande behandling rum å ordinarie stämma eller fullmäktigsammanträde före utgången av maj månad. I stad fattas beslut i anledning av revisionsberättelsen vid ordinarie fullmäktigsammanträde före utgången av juni månad. I händelse av bordläggning kan dechargefrågan komma att behandlas senare än nu nämnts. Vid dechargefrågans behandling äga revisorerna närvara med rätt att deltaga i överläggning men ej i beslut.

Efter 1930 års kommunallagsrevision har frågan om en reform av det kommunala kontrollväsendet vid flera tillfällen bragts inför riksdagen.

Sålunda väcktes vid 1934 års riksdag motioner (I: 196 och II: 369) om utredning och förslag angående förbättring av landskommunernas räkenskapsväsen. På tillstyrkan av vederbörande tillfälliga utskott (F.K. 2:a tillf. utsk. utl. nr 9, A.K. 5:e tillf. utsk. utl. nr 6) beslöt riksdagen i skrivelse (nr 298) till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i frågan. År 1935 framställdes i en motion (I: 64) förslag om att riksdagen måtte anhålla om utredning av frågan om vissa kvalifikationer för en eller flera av de kommunvalda revisorerna. Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet (utl. nr 17) och avlogs av riksdagen. Utskottet framhöll i sitt utlåtande i ämnet bl. a., att det visserligen skulle vara till fördel för den kommunala förvaltningen, om fackmässig revision i större utsträckning komme till användning, men att

en utveckling i sådan riktning bäst främjades på frivillighetens väg. Det kunde därför ock förväntas, att kommunerna själva under medverkan av de kommunala förbunden sökte finna den lösning, som bäst lämpade sig för deras särskilda förhållanden.

I anledning av motioner vid 1937 års riksdag (II: 196 och II: 380) beslöt riksdagen (skrivelse nr 266) på tillstyrkan av konstitutionsutskottet (utl. nr 18) hemställa hos Kungl. Maj:t om utredning och förslag såväl angående sådan komplettering av kommunallagarnas bestämmelser om revision att pågående kommunala strävanden till en mera effektiv kommunal revision underlättades, som ock angående en förbättrad organisation av den kommunala medelsförvaltningen. Utskottet framhöll bl. a., att det vore önskvärt, att en mera fackkunnig kommunal revision komme till stånd, och att resultat härutinnan i första hand borde försöka ernås på frivillighetens väg genom samarbete mellan kommunerna och deras sammanslutningar.

Svenska landskommunernas förbund, som lämnats tillfälle avgiva utlåtande över den i 1937 års riksdagsskrivelse berörda frågan, har i sitt år 1941 avgivna svar anført, att, såvitt anginge landskommunerna, genom förbundets försorg och under medverkan av kommunerna vissa åtgärder vidtagits till främjande av god medelsförvaltning och revision, vilka åtgärder syntes lämna ett efter hand allt bättre resultat, varför styrelsen, i avvaktan på vidare erfarenhet av de sålunda vidtagna åtgärderna, ansåge sig böra för närvarande avböja att avgiva yttrande i ämnet. Svenska stadsförbundet har i remissutlåtande år 1938 över samma fråga på liknande skäl hemställt, att med den begärda utredningen måtte få anstå men tillagt, att sådana lagändringar kunde anses lämpliga, som stödde dessa frivilliga strävanden. Sålunda komme krav på en reform, som möjliggjorde en viss spridning av tiderna för den kommunala revisionens avslutande, att aktualiseras, därest den av förbunden igångsatta revisionshjälpen åt kommunerna vunne starkare anslutning.

I den vid motionerna fogade promemorian framhålles, att nämnda revisionshjälp åren 1938—1940 lämnades genom förmedling av en av de två förbunden gemensamt upprättad kommunal revisionsbyrå, som gav anvisning på ute i landet bosatta revisorer, vars kvalifikationer prövats och godkänts av delegerade från förbunden. År 1940 organiserade landskommunernas förbund för sina medlemmar en rådgivningsverksamhet efter liknande linjer under ledning av förbundets centralbyrå och en till denna knuten bokföringsexpert. Under år 1942 förordnades denne till byråns föreståndare och anställdes ännu en konsulent, varefter rådgivningsverksamheten, som omfattar dels egentlig revisionshjälp, dels ock översyn av medelsförvaltningens organisation och bokföringen, till största delen övertogs av byråns egen personal. Förbundet planerade nu en utbyggnad av denna konsulentorganisation, som hittills tagits i anspråk blott av ett mindre antal kommuner. Det hade visat sig ofrånkomligt att förlägga flertalet konsulentbesök till tiden för årsrevisionen i kommunerna. Denna tid kunde för närvarande beräknas uppgå i landskommunerna till två à två och en halv månad och i församlingarna till en månad. En utvidgning av revisionshjälpen under dessa jämförelsevis

korta perioder skulle nödvändiggöra anställandet av talrika konsulenter, därest ett icke alltför litet antal kommuner skulle hinna besökas. Kostnaderna för rådgivningen skulle härigenom ökas, och det skulle även bli svårt att uppbringa ett erforderligt antal kvalificerade personer. Dessa betydande olägenheter kunde undvikas genom en förlängning av den nu gällande revisions tiden.

Utskottet. Utskottet vidhåller sin senast år 1937 uttalade uppfattning att en mer fackmässig kommunal revision är önskvärd, men att en sådan utveckling bäst främjas på frivillig väg av kommunerna själva och deras sammanslutningar. Det av svenska landskommunernas förbund tagna initiativet att genom sin centralbyrå bereda kommuner, som så önska, möjlighet att erhålla sakkunnigt biträde i fråga om bokföring, medelsförvaltning och revision finner utskottet därför värt allt erkännande. När förbundet överväger att utvidga sin konsulentverksamhet att omfatta en vidare krets av kommuner, bör det, enligt utskottets mening, ligga i statsmakternas intresse att underlätta dessa strävanden.

Verksamheten synes ha två tämligen skarpt avgränsade uppgifter. Dels skola konsulenterna i egenskap av revisionsexperten gå de kommunvalda revisorerna till handa, vilket i regel fordrar besök i kommunerna under själva revisionstiden, och dels skola de stå förvaltningsorganen till tjänst med råd och anvisningar i bokförings- och organisatoriska frågor, något som kan ske vid vilken tid på året som helst. Även om konsulenternas verksamhet under nuvarande korta revisionstid begränsas till att avse endast den förra av dessa båda uppgifter, skulle den personal förbundet anser sig kunna avlöna härunder icke hinna besöka mer än ett mycket begränsat antal kommuner. Med hänsyn härtill och för att kostnaderna för revisionshjälpen skola kunna hållas låga genom ett mera rationellt utnyttjande av de till förbundet knutna krafterna finner utskottet en förlängning av revisionstiden i landskommunerna befogad.

Den av motionärerna föreslagna tidpunkten, vid vilken revisionsberättelsen senast skulle behandlas i landskommunerna, den 30 juni, får likväl anses vara alltför sen, bl. a. med hänsyn till att det val av ledamöter och suppleanter i valnämnd, som skall ske vid årets första ordinarie stämma eller motsvarande fullmäktigsammanträde, bör kunna vinna laga kraft före röstlängdens justering den 25 juli. En lämpligare slutpunkt erbjuder enligt utskottets mening utgången av maj månad, den tidsgräns som i förevarande hänseende redan nu gäller i församling.

Därest den tid, inom vilken årets första ordinarie kommunalstämma resp. fullmäktigsammanträde skall äga rum, utökas på angivet sätt, bortfaller anledningen att bibehålla den för de fyra nordligaste länen gällande särregeln om rätt att hålla dessa sammanträden högst fjorton dagar före eller efter den normala tiden.

Den föreslagna utökningen av revisionstiden medför som en konsekvens ändring även i 33 § lagen om val till riksdagen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner för sin del ville antaga följande

1) Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 17 § 1 mom. och 65 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

17 §.

1 mom. I kommun, där kommunalfullmäktige icke finnas, skola årligen tre ordinarie kommunalstämmor hållas:

en under tiden från och med den 16 mars till och med den 30 april för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning samt för val av ledamöter och suppleanter i valnämnd;

en under tiden från och med den 1 oktober till och med den 15 november för fastställande av kommunens utgifts- och inkomststat; samt

en i december månad, å sön- eller helgdag dock ej å juldagen där ej annan dag beslutits i den ordning i 3 mom. sägs, för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och revisorssuppleanter.

I kommun inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må de två först nämnda stämmorna, därest skäl därtill föreligger, hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter den ovan stadgade tiden.

1 mom. I kommun, där kommunalfullmäktige icke finnas, skola årligen tre ordinarie kommunalstämmor hållas:

en under tiden från och med den 16 mars till och med den 31 maj för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning samt för val av ledamöter och suppleanter i valnämnd;

en under tiden från och med den 1 oktober till och med den 15 november för fastställande av kommunens utgifts- och inkomststat; samt

en i december månad, å sön- eller helgdag dock ej å juldagen där ej annan dag beslutits i den ordning i 3 mom. sägs, för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och revisorssuppleanter.

I kommun inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må den andra ordinarie stämman, därest skäl därtill föreligger, hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter den ovan stadgade tiden.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

65 §.

Revisionsberättelsen avlämnas till kommunalstämman eller, där kommunalfullmäktige finnas, dessas ordförande, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning och avgörande å *ordinarie kommunalstämma eller kommunalfullmäktigsammanträde, som hålles i mars eller april månad.*

Revisionsberättelsen avlämnas till kommunalstämman eller, där kommunalfullmäktige finnas, dessas ordförande, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning och avgörande å *årets första ordinarie kommunalstämma eller kommunalfullmäktigsammanträde.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

2) **F ö r s l a g**

till

Lag angående ändrad lydelse av 33 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

33 §.

För varje valdistrikt å landet skall finnas en valnämnd av fem inom distriktet boende personer. Ordförande i denna nämnd jämte suppleant för honom förordnar Konungens befallningshavande årligen före februari månads utgång. De fyra ledamöterna jämte två suppleanter väljas varje år å *ordinarie kommunalstämma under tiden från och med den 16 mars till och med den 30 april eller, i kommun, där fullmäktige finnas, å fullmäktiges ordinarie sammanträde under samma tid.* Det åligger i *förra fallet* kommunalstämman och i *senare fallet* kommunalfullmäktiges ordförande att ofördröjligen om valet underrätta valnämndens ordförande

För varje valdistrikt å landet skall finnas en valnämnd av fem inom distriktet boende personer. Ordförande i denna nämnd jämte suppleant för honom förordnar Konungens befallningshavande årligen före februari månads utgång. De fyra ledamöterna jämte två suppleanter väljas varje år å *årets första ordinarie kommunalstämma eller kommunalfullmäktigsammanträde.* Det åligger kommunalstämman eller kommunalfullmäktiges ordförande att ofördröjligen om valet underrätta valnämndens ordförande samt utan lösen låta tillstålla en var av de valda ledamöterna och suppleanterna i valnämnden ett utdrag av *protokollet*, i vad dem rö-

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

de samt utan lösen låta tillstålla en
 var av de valda ledamöterna och
 suppleanterna i valnämnden ett ut-
 drag av *stämmaprotokollet*, i vad dem
 rör. Om de personers namn och bo-
 stad, som blivit till ordförande och
 suppleant för honom utsedda, låter
 Konungens befallningshavande i läns-
 kungörelserna meddela underrättelse.

rer. Om de personers namn och bo-
 stad, som blivit till ordförande och
 suppleant för honom utsedda, låter
 Konungens befallningshavande i läns-
 kungörelserna meddela underrättelse.

*Denna lag träder i kraft den 1 ja-
 nuari 1945.*

Stockholm den 21 mars 1944.

På konstitutionsutskottets vägnar:
 JONES ERIK ANDERSSON.

*Närvarande: herrar Jones Erik Andersson, Sandegård, Källman, Karl August Johanson,
 Björck, Anders Andersson, Oskar Mattsson, Albert Andersson*, Arrhén, Tho-
 rell*, Gardell, Hållgren, Fält, Kyling, Norén, Larsson i Julita, Gustafsson i
 Bogla och von Friesen*.*

* Ej närvarande vid justeringen.